

Smlouva o přepravě osoby

(vybrané problémy)

Ondřej Frinta

Katedra občanského práva

PRÁVNICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Obsah – přeprava

- 1) Základní terminologie
 - přeprava, doprava, přepravce, dopravce; dělení dopravy
- 2) Odlišení jednotlivých smluvních typů
- 3) Přehled pramenů právní úpravy přepravy osob
- 4) Přeprava osob (obecně)
- 5) Uzavření smlouvy o přepravě osoby
- 6) Cestující bez platné jízdenky („černý pasažér“)
- 7) Platná a neplatná jízdenka
- 8) Zavazadlo

Základní terminologie (I)

- **Přeprava**

- přemístění osoby nebo nákladu dopravním prostředkem z místa výchozího na místo určení.

- **X**

- **Doprava**

- 1) souhrn činností, jimiž se zajišťuje přemístování osob či nákladu,
- 2) technologie použité k přemístění (tj. k přepravě),
- 3) odvětví národního hospodářství, které se zabývá přepravou.

Základní terminologie (2)

- **DOPRAVCE**

- kdo provozuje dopravní prostředky za účelem přepravy cestujících či cizích věcí
 - **ve smyslu veřejného práva** (kdo je oprávněn provozovat dopravu podnikatelsky)
 - **ve smyslu OZ** (kdo uzavřel s cestujícím či s odesílatelem smlouvu o přepravě)

- **X**

- **PŘEPRAVCE**

- **v nauce o dopravě** vymezován jako smluvní protistrana dopravce, tj. jako ten, kdo s dopravcem uzavírá smlouvu o přepravě, zejména přepravě věcí
- **v právních předpisech pozor, nejednotné užívání !**

Základní terminologie (3) – přepravce

- **zde správně:** přepravce = ten, pro koho dopravce věc přepravuje
- Základními požadavky na použití telematiky je zaručení požadované úrovně kvality osobní přepravy pro **(1) cestující** a nákladní přepravy pro **(2) dopravce** a **(3) přepravce**, zejména s ohledem na technickou slučitelnost.
- § 20 odst. I zák. č. 352/2004 Sb., o provozní a technické propojenosti evropského železničního systému

Základní terminologie (4) – přepravce

- **zde špatně:** přepravce ve smyslu dopravce (*carrier*)
- U těchto smluv platí domněnka, že smlouva nejúžeji souvisí se zemí, v níž má **přepravce** v době uzavření smlouvy hlavní provozovnu...
 - čl. 4 odst. 4 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (český překlad, č. 64/2006 Sb. m. s.)
 - X čl. 5 Nařízení Řím I, zde již **správně** (dopravce)

Základní terminologie (5) – dělení dopravy

- **drážní**
 - **železniční, tramvajová, lanová, trolejbusová a dráha speciální**
- **silniční**
- **letecká**
- **vodní**
 - **říční (vnitrozemská vodní, mezinárodní říční)**
 - **námořní**

Dráha speciální

Dráha trolejbusová

Odlišení smluvních typů (I)

- Přeprava osoby **X** zájezd
 - § 2550 a násl. **X** § 2521 a násl.
 - přeprava (přemístění dopravním prostředkem) cestujícího
 - **X**
 - zájezd = soubor služeb cestovního ruchu

Přehled pramenů – právo EU (I)

- Nařízení č. 2027/97 o odpovědnosti **leteckého** dopravce v případě nehod
- Nařízení č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v **letecké** dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů
- Nařízení č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v **železniční** přepravě

Přehled pramenů – právo EU (2)

- Nařízení 392/2009 o odpovědnosti dopravců k cestujícím po **moři** v případě nehod
- Nařízení č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na **vnitrozemských vodních cestách**
- Nařízení č. 181/2011 o právech cestujících v **autobusové a autokarové dopravě**

Přehled pramenů – zákony (I)

- OZ 2012
- zák. č. 526/1990 Sb., o cenách
 - + 01/2022, výměr MF, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami
- zák. č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě
- zák. č. 266/1994 Sb., o dráhách
- zák. č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě
- zák. č. 49/1997 Sb., o civilním letectví
- zák. č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě

- **+ mezinárodní úmluvy (např. COTIF, CMR)**

Přehled pramenů – podzákoné (I)

- vl. nař. č. 1/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní nákladní dopravu
- vyhl. MD č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu
 - od 01. 10. 2020 účinnost ve **znění novely**:
 - vyhl. č. **374/2020** Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu

Shrnutí

- Předpisy obecně závazné:
- Národní předpisy, právo EU a mezin. smlouvy
- X
- Závazné pouze pro smluvní strany:
- *Smluvní přepravní podmínky (SPP), tarify*

Přepravní řád X smluvní přepravní podmínky (I)

- Podrobnější úpravu přepravy osob a věcí stanoví jiný **právní předpis**, zejména předpisy, kterými se stanoví **přepravní řády**, nestanoví-li tak přímo použitelný předpis Evropských společenství (§ 2578)
- **přepravní řád = obecně závazný právní předpis, vydává stát, zavazuje dopravce, cestující odesílatele (!!!)**

Přepravní řád X smluvní přepravní podmínky (2)

- **smluvní přepravní podmínky (SPP)** = vydává dopravce, zavazují pouze dopravce a toho cestujícího či odesílatele, který s dopravcem uzavřel smlouvu o přepravě
 - *někdy též zkráceně „přepravní podmínky“*
- = **nejde o obecně závazný právní předpis**
- = **musí být v souladu s obecně závaznými právními předpisy, tedy i s přepravními řády**
 - <https://regiojet.cz/o-nas/dokumenty/prepravni-rad>

Přeprava osob – pojmové znaky (I)

- **1) povinnost dopravce přepravit cestujícího**
- **2) do místa určení**
- **3) povinnost cestujícího zaplatit jízdné**
 - (OZ 1964: „za stanovené jízdné“ = vhodnější pro případy zvl. jízdného – bezplatné přepravy, *srov. další slide*)

Přeprava osob – pojmové znaky (2)

- Výměr MF 01/2022 – **dělení jízdného:**
- jízdné **obyčejné a zvláštní**
- **zvláštní:**
 - zlevněné jízdné
 - **bezplatná přeprava**
- „stanovené jízdné“ (OZ 1964) je vhodnější

Přeprava osob – pojmové znaky (3)

- Může smlouvu o přepravě osoby uzavřít jako „cestující“ také právnická osoba?

Uzavření smlouvy o přepravě osoby (I)

- **OZ nemá zvláštní úpravu, tj. lze i ústně**
- **avšak nutno lišit:**
- přeprava podle vyhl. č. 175/2000 Sb.
 - tj. pravidelná drážní a pravidelná linková silniční
- **X**
- přepravy ostatní

Uzavření smlouvy dle PŘ (I)

- Přepravní smlouva je uzavřena **nejpozději** tím, že cestující
- **nastoupí do vozidla**
- **nebo**
- **vstoupí do označeného prostoru přístupného jen s platným jízdním dokladem**
- (dále jen "nástup do vozidla").
 - (§ 3 odst. 2 PŘ)

Uzavření smlouvy dle PŘ (2)

- *Prostor přístupný jen s platným jízdním dokladem...*

„Černý pasažér“ (I)

- **§ 7 PŘ: Placení jízdného a ceny za související cestovní doklady**
 - (6) Nezakoupil-li si cestující jízdenku podle odstavce 3 nebo podle odstavce 5 a je přepravován bez platné jízdenky, **považuje se za cestujícího, který se z příčin na své straně neprokázal platným jízdním dokladem.*)**
 - *)
- § 37 odst. 5 písm. b) zákona o dráhách.
- § 18a odst. 2 písm. b) zákona o silniční dopravě.

„Černý pasažér“ (2)

- „Jízda na černo“:
- „černý pasažér“
- „slepý pasažér“
- *stowaway*
- *Blinder Passagier*

„Černý pasažér“ – judikatura (I)

- **Pl. ÚS 30/2000 (78/2001 Sb.)**
- **Tím, že cestující nastoupí do dopravního prostředku, pak konkludentně přistupuje na celý rozsah poskytované služby.**
- (...) přistupuje i na další, obecně známé vedlejší ujednání smlouvy, totiž mít u sebe platnou jízdenku a na vyzvání ji předložit ke kontrole.
- (...) souhlasí i s tím, že mu bude účtována smluvní pokuta stanovená a vymáhaná pověřeným pracovníkem dopravce.

„Černý pasažér“ – judikatura (2)

- **NSS I As 34/2010 („jízda na černo“)**
- 1) Smlouva o přepravě je uzavřena i v případě, že jde o cestujícího bez platné jízdenky.
- 2) Revizor je oprávněn zakročit proti „černému pasažéru“ k zamezení jeho útěku (jde o svépomocné zadržení) za účelem zabránění dokonání protiprávního jednání.

„Černý pasažér“ – shrnutí (I)

- **Závěr:**
- **Přepravní smlouva je též uzavřena, jestliže dopravce umožní cestujícímu nastoupení do vozidla bez jízdenky a jde o cestujícího bez platné jízdenky (tj. „černý pasažér“).**

„Černý pasažér“ – shrnutí (2)

- povinnost prokázat se platným jízdním dokladem
- = povinnost vzniklá na základě uzavřené smlouvy
- sankce za porušení **smluvní povinnosti stanovená právním předpisem**
- ► **penále (§ 2052)**
- **X**
- (smluvní) pokuta
- („veřejnoprávní“) pokuta

Platná a neplatná jízdenka (I)

- Cestující se pro účely kontroly uzavření přepravní smlouvy v době jejího plnění prokazuje **platným jízdním dokladem**.
(§ 4 odst. I PŘ)
- neplatnost je v právu typicky svázána s kategorií právních jednání
- jízdní doklad není právní jednání

Platná a neplatná jízdenka (2)

- **platný JD** = je způsobilý splnit funkci jízdního dokladu, tj. prokázat předepsaným způsobem zaplacení jízdného
- **neplatný JD** = není jízdním dokladem, nemůže splnit jeho funkci
 - Např.: nejsou vyplněny předepsané údaje, není řádně označen (znehodnocen), je použit bez vyžadované fotografie atd.

Přeprava zavazadel (I)

- **Ruční (příruční) zavazadlo**

- cestující je má u sebe a odpovídá si za dohled

- **Spoluzavazadlo**

- přepravuje se v určeném prostoru, např. na začátku vagónu
- dohled však vykonává cestující

- **Zavazadlo přepravované od cestujícího odděleně**

- přeprava od cestujícího odděleně (např. ve služebním oddílu)
- dohled vykonává dopravce

Přeprava zavazadel (3)

- dopravce škodu nahradí podle ust. o náhradě škody způsobené provozem dopr. prostředků (§ 2927 a násl.)
 - ruční (příruční) zavazadlo a spoluzavazadlo
- dopravce škodu nahradí podle ust. o náhradě škody při přepravě věci (§ 2566 a násl.)
 - zavazadlo přepravované od cestujícího odděleně
- **X živá zvířata:** § 23, 27 PŘ; § 19 PŘVDND

Přeprava zavazadel (4)

- **cestovní zavazadlo:**

- § 24 a násl. PŘ
- dle OZ jde o zavazadlo přepravované od cestujícího odděleně

- **X**

- **přeprava zásilek:**

- § 36 a násl. PŘ
- zásilka = naplňuje znaky cestovního zavazadla, ale **osoba podávající je k přepravě se s ním současně nepřevazuje**
- nelze v městské autobusové dopravě

Závěr

- **Děkuji Vám za pozornost**

- *Frinta@prf.cuni.cz*

PRÁVNICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Univerzita Karlova, Právnická fakulta
nám. Curieových 901/7, 116 40 Praha 1